

Risale-i Nur'un tecdid alanları nelerdir; misallerle izah eder misiniz?

Risale-i Nur'un diğer eserlerden en büyük farkı, bu zamanın hükümlerine ve gereklerine cevap vermesidir. Bu zamanın manevi sorunlarına ve yaralarına tam mutabık olmasıdır. Aynı zamanda Kur'an'ın manevi ve **vehbi** bir tefsiridir. İlim ve muhakeme ile değil, Allah'ın bu zamanda zorda kalmış inananlara bir hediyesi ve lütuf eseri olarak yazdırılmıştır.

Risale-i Nur'un en büyük vasıflarından biri de, insanlık içindeki bütün anlayış tabakalarına hitap etmesi ve onları aydınlatabilmesidir. Başka eserlerde bu vasıf çok nadir olarak görünüyor.

Risale-i Nur avam havas, cahil alim, zengin fakir, köylü şehirli, her kesime hitap eden bir eser olmasından, bazen bir kelimesi ve cümlesi çok manaların depolu olduğu bir kitap hükmünü alır. Bu yüzden herkesin istifade ve anlayışı kabiliyet ve anlayışına göre oluyor, ama en alt kademedeki avam insan da istifadesiz kalmıyor. Ama Batılı bir filozofun eserini ya da Doğulu İbn-i Arabinin eserlerini anlamak için onların kıvamına varmak ve o seviyeye çıkmakla anlamak mümkündür. Zira onların eserleri sadece havassa hitap ediyor. Risale-i Nur meyveli bir bahçe gibidir. O bahçede çok uzun dalların ucunda tatlı ve olgun meyveler de var, en alt kısmında boyu kısa olanlar için de meyveler var. Yani Nurlar kimseyi meyvesiz bırakmayan, güzel bir bahçe hükmündedir.

Risale-i Nur'un diğer eser ve kaynaklardan farkı, o kaynaklarda dağınık ve hususi olan imani ve Kur'anî meseleleri Risale-i Nur temsil ve teşbihlerle toplatıp, herkesin anlayacağı seviyeye indirmesidir. Aynı zamanda günümüz meselelerine de ışık tutması Risale-i Nur'u daha tesirli ve parlak yapmıştır.

Risale-i Nurlar temsil ve teşbih dürbünü ile en derin ve en dağınık meseleleri en avam insanın idrak edebileceği bir kıvama ve seviyeye getirmiştir. Sair kaynaklar hususi insanlara hitap ederken, Risale-i Nur umuma hitap ediyor.

Evet, temsil ve teşbihin anlatımdaki en büyük misyon ve gayesi, soyut olan manayı somut hale getirmek, derin olan manayı yüzeye çıkarmak, dağınık hakikatleri bir noktada toplamak, uzaktaki bir manayı yakınlaştırmak içindir.

Zira insanların büyük bir kısmının zihin ve idrak dünyası, gayet somut, yüzeysel ve dağınık manaları toplamaktan uzaktır. Bu sebeple hatibin derin, soyut, uzak ve dağınık hakikatleri temsil ve teşbih yardımı ile yüzeysel, somut, toplanmış ve yakınlaştırılmış bir şekle getirmesi bir ihtiyaçtır. İşte Kur'an'ın ve onu taklid eden Risale-i Nurların çokça temsil ve hikaye metoduna baş vurması, bu sebeptendir. Zira

---

Kur'an'ın muhatap kitlesinin ekserisi avam ve basit anlayışlı insanlardan oluşuyor. Hal böyle olunca, Kur'an, avam kitlesini eğitmek ve öğretmek için, onların duygu ve fikir alemine temsil ve hikayeler ile tenezzül ediyor, onların fikir ve hissiyatlarını okşayan ve tahrik eden misaller getiriyor.

Nasıl maddi alemde uzaktaki bir cisimi çıplak gözle göremediğimiz için, yakınlaştırmak için dürbün kullanırız, soyut mana ve olguları bulabilmek için, üstüne somut simge ve semboller koyarız, derin ve ince şeyleri görebilmek için mikroskoba müracaat ederiz, dağınık ışıkları toplamak için mercek kullanırız.

Aynı şekilde, manalar ve maneviyat alemindeki ince, derin, uzak, dağınık ve soyut manaları anlamak ve görebilmek için, maddi alemdeki mercek, mikroskop, dürbün, sembol gibi şeylere benzeyen bu temsil, hikaye, hayali seyahat gibi anlatım metotlarını kullanmak gerekiyor. İşte Kur'an ve onun mühim talebesi olan Bediüzzaman Hazretlerinin eserlerinde, temsil ve hikayeleri bolca ve kesretle kullanmaları, bu ince sırdan ileri geliyor. Bu teşbih ve temsil yolu ile hakikatlere uzaktan uzağa baktırıyor.

Mesela, Allah'ın bir ve tek olduğu halde, sayısız mahlukatı aynı anda muazzam bir tedbir ve tasarruf ile karıştırmadan ve yanılmadan yönetmesinin mahiyetini, akıl hiçbir zaman kuşatarak ve ihata ile idrak edemez. Ama temsil ve misaller ile bu müşkül mesele akla kabul ettirilebilir ya da aklın hayret sancısı ve idrak hazımsızlığı giderilebilir. Benzetme yerinde ve dozajında kullanıldığı zaman, mübalağa değil, aynı hakikat oluyor. Bu, edebiyat alanında cari ve yerleşik bir usuldür. Risale-i Nurların diğer kaynaklardan en büyük farkı, bu temsil ve teşbih metodunun çokça kullanılmasıdır. Risale-i Nurların beliğ olması temsil metodunu kullanmasındandır.

Kelâm ilmi: Allah'ın varlığını ve birliğini akli deliller ile ispat etmeye çalışan bir ilim dalıdır. Konusu Allah'ın Zatı ve sıfatlarıdır. Bunun yanında, inanca dair konuları da inceler. İmam Taftazani kelâm ilminin gayesini, *kesin delillerle dini akideleri bilme*, şeklinde tarif ediyor. Kelâm ilmi tarihi sürecinde bir çok merhaleler geçirip, değişik felsefi ve tasavvufi ekollerden etkilenmiştir. Her asırda gelen mücedditler de bu ilme önemli katkılar ve değerler bahşetmiştir.

Kelâm ilmini bir ağaca benzetirsek, bu ağacın en son ve en mükemmel meyvesi Risale-i Nurlardır. Risale-i Nurlar bu tarihi sürecin bir birikimi ve en son mahsulüdür diyebiliriz. Nasıl maddi ilimlerde terakki ve tekemmül tedricen, yani yavaş yavaş gelişir ve mükemmel bir hal alır. Aynı şekilde, İmam Azam ile temeli atılan ve İmam Eşari ve Maturidi ile sistemleştirilen ve Fahir Razi ile terakki eden ve İmam Gazali ile kabuk değiştiren kelâm ilmi, Risale-i Nurlar ile en son ve en mükemmel halini almıştır.

Risale-i Nurların kelâm ilmine kattığı en büyük değer, Kur'an'ı deliller olan inayet ve ihtira delillerinin yeniden ve mükemmelen ihya edilmesidir. Malum olduğu üzere, klasik kelimada felsefi deliller olan devir ve teselsül ön plandadır ki, bu deliller hakiki huzuru ve marifeti tam temin edemiyor. Risale-i Nurlar ihtira ve inayet delilleri ile

---

her şey üstünde marifeti ve huzuru göstererek sağlam ve tahkiki imanı veriyor.

Kur'an ve kelâm ilminin farkına Üstad Hazretleri şu şekilde işaret ediyor:

"Bazı Sözlerde ulema-i ilm-i kelâmın mesleğiyle, Kur'ân'dan alınan minhâc-ı hakikînin farkları hakkında şöyle bir temsil söylemiş ki:"

"Meselâ, bir su getirmek için, bazıları küngân (su borusu) ile uzak yerden, dağlar altında kazar, su getirir. Bir kısım da, her yerde kuyu kazar, su çıkarır. Birinci kısım çok zahmetlidir, tıkanır, kesilir. Fakat her yerde kuyuları kazıp su çıkarmaya ehil olanlar, zahmetsiz herbir yerde suyu buldukları gibi, aynen öyle de:"

"Ulema-i ilm-i kelâm, esbabı, nihayet-i âlemde teselsül ve devrin muhaliyetiyle kesip, sonra Vâcibü'l-Vücudun vücudunu onunla ispat ediyorlar. Uzun bir yolda gidiliyor. Amma Kur'ân-ı Hakîmin minhâc-ı hakikîsi ise, her yerde suyu buluyor, çıkarıyor. Herbir âyeti, birer asâ-yı Mûsâ gibi, nereye vursa âb-ı hayat fışkırtıyor. **لَا تُهَوِّجُ دِيَةَ تَدْلَعَلْ وَفِي كَلِمَتِهَا düsturunu her şeye okutturuyor."**

"Hem iman yalnız ilim ile değil; imanda çok letâifin hisseleri var. Nasıl ki, bir yemek mideye girse, o yemek muhtelif âsâba, muhtelif bir surette inkısam edip tevzi olunuyor. İlimle gelen mesâil-i imaniye dahi, akıl midesine girdikten sonra, derecâta göre ruh, kalb, sır, nefis, ve hâkezâ, letâif kendine göre birer hisse alır, masseder. Eğer onların hissesi olmazsa noksandır. İşte, Muhyiddin-i Arabî, Fahreddin Râzî'ye bu noktayı ihtar ediyor." (1)

Risale-i Nurlar bu zamanda Kur'an mesleği üzerine gidiyor. Risale-i Nurların kökü kelam ilmi olsa da, muhteva ve usul bakımından Kur'an'ın tarzı olan sahabe mesleği üzerine gidiyor ve bu tarzı bu zamanda hakkı ile temsil ediyor.

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup, Dördüncü Mebhas.](#)